

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

12/2024

E-ISSN 2181-1466

9 772181 146004

ISSN 2181-6875

9 772181 687004

@buxdu_uz

@buxdu1

@buxdu1

www.buxdu.uz

12/2024

Sabirova Z.Z.	On the periodization of the modern literary process	167
Ибрагимова М.М.	Исследование проблемы речи и стиля в литературоведении	172
Bozorova R.Sh.	Gidropoetonimlarning badiiy adabiyotdagi ramziy va metaforik ahamiyati	177
Doniyorova G.B.	“Yorqin hayot” jurnalida madaniy hayotning yoritilishi (1936-1941- yillar)	182
Jumayev A.A., Fayzulloyeva Y.N.	O‘zbek va nemis xalq ertaklarida bo‘ri obrazi tipologiyasi	186
Pulatova S.Sh.	Exploring the theme of “Lost paradise” in Vladimir Nabokov’s novel “Mary” through literary analysis	190
Sa’dullayeva Sh.A.	“Yashil kecha” romani bosh qahramoni Ali Shahin obrazida mafkuraviy kurash talqini	197
Eshmatova Y.B.	O‘zbek adabiyotshunosligida qissa janri va ayol obrazi muammosining tadqiqi	201
Safarova Z.T., Niyazova D.J.	Den Brauning detektiv janri rivojiga qo‘shgan hissasi	205
Mahmudova S.X.	Fitrat she’riyatida yurt ozodligi mavzusi	211
JURNALISTIKA *** JOURNALISM *** ЖУРНАЛИСТИКА		
Tursunova Sh.B.	OAV va media orqali xavfsizlikni ta’minlash imkoniyati	215

DEN BRAUNNING DETEKTIV JANRI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI

Safarova Zilola Tolibovna,

Buxoro Davlat Universiteti dotsenti

Niyazova Dilnoza Jo‘rayevna,

Buxoro davlat Universiteti magistranti

d.j.niyazova@buxdu.uz

Annotatsiya. Ushbu maqola zamonaviy Amerika adabiyotining yorqin vakili Den Braunning detektiv janri elementlarini yaratishdagi o‘ziga xos uslubi va mahoratini tahlil qilishga bag‘ishlanadi. Adabiyotshunoslarning fikricha, Braun tarix, san‘at, din va ilm-fanni murakkab syujetlar va jumboqlar bilan birlashtirgan holda janrni zamonaviylashtirgan yozuvchidir. Muallif sirli va kutilmagan voqealar bayonini ustalik bilan rivojlantirib boradi, kitobxonni shubha-gumonlar girdobiga tashlaydi. Maqolada Braunning “Da Vinci siri”, “Raqamli qal’a”, “Yo‘qotilgan ramz” kabi romanlarida turli kodlar, ramzlar, belgilar va fitna nazariyalari qanday ishlatilgani, va bu yangi shakldagi detektiv adabiyot namunalari qanday qilib intellektual kitobxonlarni o‘ziga jalb etganligi haqida so‘z boradi. Shuningdek, muallif asarlarining zamonaviy detektiv janri rivojida o‘rni muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: detektiv janr, Da Vinci kodi, fitna nazariyalari, kodlar, ramzlar, san‘at, tarix, din, adabiyot evolyutsiyasi, intellektual qiziqish, tezkor syujetlar.

CONTRIBUTION OF DAN BROWN TO THE DEVELOPMENT OF DETECTIVE GENRE

Abstract. This article is devoted to the analysis of the unique style and skill of a bright representative of modern American literature, Dan Brown, in creating elements of the detective genre. According to literary critics, Brown is a writer who has modernized the genre by combining history, art, religion and science with complex plots and puzzles. The author masterfully develops the description of mysterious and unexpected events, throwing the reader into a whirlwind of doubts. The article examines how various codes, symbols, signs and conspiracy theories are used in Brown’s novels such as “Da Vinci Code”, “The Digital Fortress”, “The Lost Symbol”, and how this new form of detective fiction appeals to intellectual readers. In addition, the role of the author’s works in the development of the modern detective genre is also discussed.

Key Words: detective genre, Da Vinci Code, conspiracy theories, codes, symbols, art, history, religion, literature evolution, intellectual appeal, fast-paced plots.

ВКЛАД ДЭНА БРАУНА В РАЗВИТИЕ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРА

Аннотация. Эта статья посвящена анализу уникального стиля и мастерства яркого представителя современной американской литературы, Дэна Брауна, в создании элементов детективного жанра. По мнению литературных критиков, Браун — писатель, который модернизировал жанр, сочетая историю, искусство, религию и науку со сложными сюжетами и загадками. Автор мастерски развивает описание таинственных и неожиданных событий, погружая читателя в водоворот сомнений. В статье рассматривается, как в романах Брауна, таких как «Код да Винчи», «Цифровая крепость», «Утраченный символ», используются различные коды, символы, знаки и теории заговора, и как эта новая форма детективной литературы привлекает интеллектуальных читателей. Кроме того, обсуждается роль произведений автора в развитии современного детективного жанра.

Ключевые слова: Дэн Браун, детективный жанр, Код да Винчи, теории заговора, коды, символы, искусство, история, религия, эволюция литературы, интеллектуальная привлекательность, динамичные сюжеты.

AQSH zamonaviy adabiyoti rivojida ko‘plab so‘z san‘ati namunalarining mualliflarini sanab o‘tish mumkin. Bular orasida o‘ziga xos romanlari, qissa hamda hikoyalari bilan sezilarli hissa qo‘shgan zabardast romannavis sifatida Den Braunni qayd etmaslikning iloji yo‘q.

Den Braun ijodini qator adabiyotshunoslari va tadqiqotchilar tadqiq qilishib, muallif ijodi, xususan uning “Da Vinci siri”, “Farishta va Shaytonlar”, “Yo‘qotilgan ramz” kabi asarlarida sirli va diniy ramzlar, tarixiy

hodisalar va maxfiy jamiyatlar tasviri bilan bog'liq muammolar keng o'rganildi. Marsha K. Koontz yozuvchi asarlarida din va sirli jamiyatlarning talqin qilinishiga katta e'tibor qaratsa, Sharon K. Greenhill Den Braun asarlarida ayol obrazlari, romanlarda madaniy va diniy mavzular tahlilini tadqiq qildi. Richard A. BurrIDGE adib asarlarining ilohiyot bilan bog'liqligi va tarixiy asoslanganligi haqida fikr yuritib, ayniqsa, "Da Vinchi kodi" romanidagi tarixiy faktlarga yondashuvni tahliliy bayonini keltiradi. Graham Holderness Den Braun romanlaridagi tarix va afsona mavzulari bilan qiziqib, tarixning qanday talqin qilinishi va undan badiiy usulda qanday foydalanilganini keng o'rgandi hamda o'z tadqiqotida asoslab berdi. Simon Cox Den Braun asarlaridagi maxfiy jamiyatlar va ularning ramzlari haqida batafsil izohlar keltirib, "Cracking the Da Vinci Code" kitobi orqali Den Braunning sirli mavzularini keng ommaga batafsil tushuntirib bera oldi.

Den Braun ijodini o'rganish ko'plab ilmiy maqolalar, tadqiqotlar va kitoblarda davom etmoqda, va uning asarlari ommabop adabiyot va diniy tarixni birlashtirgan holda zamonaviy badiiy yondashuvni o'rganuvchi tadqiqotchilar tomonidan keng tahlil qilinadi.

Mazkur maqolada Den Braun ijodi, romanlarining poetik xususiyatlari, detektiv janr an'analari asarlarida davom etishi, detektiv janriga tegishli elementlarning yaqqol kuzatilishini umumiy tahlillarimiz asnosida bayon qilamiz.

Den Braunning ilk romanlari orasida "Farishtalar va Shaytonlar" va "Da Vinchi siri" asarlari detektiv janrining yangi yo'nalishini yaratishda muhim rol o'ynaydi. "Farishtalar va Shaytonlar" (2000) ilk bor o'quvchilarga professor Robert Langdonni tanishtirdi. Bu obraz ilmiy bilim va san'at tarixini sirli jinoyatlarni fosh etishda qo'llagan asosiy qahramonlardan biri sanaladi. Roman Vatikan ichidagi sirli fitnalar, Illuminatlar kabi qadimiy tashkilotlar va ularning shifrlari haqida hikoya qiladi, bu esa uni butun dunyoda mashhur qildi.

2003 yilda nashr etilgan "Da Vinchi siri" romani esa Den Braunning dunyoga tanilishiga katta turtki berdi. Romanda turli madaniy va diniy mavzular, jumladan, Templerlar ordeni, Muqaddas Grail afsonasi va Leonardo da Vinchi san'ati atrofida sirli syujet yaratiladi. "Da Vinchi siri" mashhur san'at asarlarida yashiringan shifrlangan kodlar orqali bir necha jumboqlarni ochish jarayonini o'z ichiga oladi, bu o'quvchilarni o'ziga jalb qiluvchi uslub deya, bemalol ayta olish mumkin. Roman tezda bestsellerga aylandi, dunyo bo'ylab millionlab nusxada sotildi va o'nlab tillarga tarjima qilindi. Bu asarlar orqali Den Braun diniy va tarixiy mavzularga qiziqishni oshirdi va detektiv janrining ommaviylashishiga ulkan hissa qo'shdi.

Den Braun asarlarida ilmiy haqiqatlar va tarixiy hodisalarni badiiy hikoya bilan uyg'unlashtirish uslubi uning detektiv janrida o'ziga xos o'rin egallashiga sabab bo'ldi. Uning eng mashhur asarlaridan biri "Da Vinchi siri" romanida ilmiy haqiqatlar va tarixiy tafsilotlar san'at, din va tarix bilan mujassamlashgan sirli hikoya bilan chiroyli birlashtirildi. Yozuvchi rivoyaning o'zagi sifatida tarixiy ma'lumotlar va ilmiy nazariyalarni olib, ularni badiiy fantastika bilan birlashtirib, o'quvchini qiziqtiruvchi syujet yarata oldi.

Den Braunning uslubi tarixiy dalillarni hikoya davomida tabiiy yo'l bilan kiritishiga asoslanadi, ammo o'quvchida ilmiy yoki tarixiy mavzularni o'qiyotgandek taassurot qoldirmaydi. U san'at asarlari, qadimiy diniy manbalar, yashirin tashkilotlar va qadimgi shifrlash usullariga oid bilimlarni qahramonlari orqali yetkazadi, bu esa o'quvchini ilmiy izlanishlar va tarixiy hodisalar haqida kengroq o'ylashga undaydi. Masalan, "Da Vinchi siri" asarida Leonardo da Vinchi san'ati va uning qiziqarli shifrlari haqida ma'lumot beriladi, shu bilan birga Templerlar ordeni va Muqaddas Grail kabi tarixiy tushunchalar bilan tanishtiriladi. Bu unsurlar o'quvchini tarixiy haqiqatlar bilan tanishtiradi va ularni badiiy tasvir orqali yanada hayajonli qiladi.

"The Rose," he whispered. The Rose is Magdalene is the Holy Grail. The Rose is the compass that guides the way. Teabing felt foolish. For years he had traveled to cathedrals and churches all over France, paying for special access, examining hundreds of archways beneath rose windows, searching for an encrypted keystone. La clef de voûte—a stone key beneath the sign of the Rose"

Den Braunning "Da Vinchi siri" romanida go'yoki, Leonardo da Vinchi sirlari roman davomida turli boblarda ochib beriladi, lekin asosan kitobning o'rtalariga yaqinlashgan boblarda va Syur Teabing bilan uchrashuv sahnalarida batafsil tasvirlanadi. Syur Teabing — mashhur olim va Da Vinchi asarlaridagi ramzlarni ochish sirlarini biluvchi personaj bo'lib, uning dialoglari orqali Leonardo da Vinchi asarlarida yashiringan diniy va ramziy ma'nolar haqida ko'p ma'lumotlar beriladi.

Aniqroq qilib aytganda, Syur Teabing va Robert Lengdonning "Oxirgi kechlik" va "Mona Liza" kabi rasmlarni tahlil qilgan sahnalari orqali sirlar ochiladi. Aynan ushbu bo'limlarda Teabing va Lengdon Leonardo da Vinchining rasmiy uslublari, maxfiy belgilar, va yashirin ishoralar orqali qimmatli diniy ma'lumotlarni topishga harakat qiladilar. Yuqorida keltirilgan parcha ham qahramonning ramz orqali tarixiy haqiqatni anglashga harakat qilishi, uning yillar davomida izlangani, sirlarni ochishga qattiq kirishganini yaqqol tasvirlab beradi. Atirgul ramz sifatida ko'plab haqiqatlarni o'zida jamlangani, jumboqlar orasida yo'l ko'rsatuvchi mayoq ekani izohlanadi. Bu boblarda qahramonlar Da Vinchining rasmlarida Katolik cherkovi tomonidan yashirilgan haqiqatlar borligiga ishonitiradi va shu orqali asar asosiy konfliktlari yuzaga chiqadi.

“Farishtalar va Shaytonlar” asarida esa ilm va din munosabati qiziqarli tarzda tasvirlanadi. Romanda fizikaviy olamning sirlarini o‘rganish bilan birga dindorlarning tarixiy e‘tiqodlariga oid masalalar o‘rtasidagi qarama-qarshilik aks ettiriladi. Bu yerda Den Braun antimateriya va u bilan bog‘liq

ilmiy tushunchalarni diniy e‘tiqodlar bilan uyg‘unlashtirib, o‘quvchini din va fan o‘rtasidagi tarixiy va falsafiy bahslarga jalb qiladi. Adib tarixiy hodisalarga ishora qilar ekan, ilmiy haqiqat va taxminlarni hikoya ichida o‘quvchiga tushunarli, shu bilan birga hayajonli uslubda yetkazadi.

Den Braunning bu uslubi shuni ko‘rsatadiki, u o‘z o‘quvchilarini nafaqat o‘z hikoyasi bilan, balki ilmiy va tarixiy bilimlari bilan ham o‘qitishni maqsad qiladi. Den Braun rivoyalarida joylangan ilmiy va tarixiy unsurlar aslida uning o‘quvchilarga tarix va san‘atga oid qiziqarli haqiqatlarni yetkazish vositasidir. Uning romanlari faqat detektiv rivoya emas, balki tarixiy bilimlarni ham o‘rgatuvchi asarlar sifatida qadrlanadi. Shu tariqa Den Braun ilmiy va tarixiy ma‘lumotlarni detektiv janrga integratsiya qilish orqali keng kitobxonlar ommasining e‘tiborini qozonadi va o‘quvchilarni ilmiy kashfiyotlar va tarixiy faktlarga yanada yaqinlashtiradi.

Den Braunning hikoya texnikasida ilmiy va tarixiy ma‘lumotlardan foydalangani, ayniqsa detektiv janrda o‘ziga xos tahliliy yo‘nalish yaratadi. Qahramonlar kodlarni yechishda ilm va tarixiy bilimlardan foydalanishadi, bu esa o‘quvchini faqat voqealar oqimi bilan emas, balki bilimlar dunyosiga ham olib kiradi. Shu tariqa Den Braun o‘quvchilarga ilmiy va tarixiy faktlarni badiiy hikoya orqali yetkazadi va detektiv janrning ko‘lami va estetik imkoniyatlarini kengaytiradi.

Den Braunning muammoni yechishdagi aql o‘yinlari va qahramonlarning ongida sodir bo‘ladigan o‘zgarishlar orqali o‘quvchilarni jalb qilish uslubi uning asarlarini boshqa detektiv janrdagi asarlardan ajratib turadigan o‘ziga xos jihatdir. Den Braunning romanlari ko‘pincha murakkab shifrlangan xabarlar, maxfiy kodlar, tarixiy sirlar va yashin tezligida ketayotgan voqealar zanjiriga asoslanadi. Bu elementlar orqali u o‘quvchilarni intellektual sayohatga jalb qiladi va muammoni yechish jarayonini doimiy izlanishlar bilan boyitadi:

“Taking a deep breath, Teabing feasted his eyes upon the engraving. He said nothing for a very long time. With each passing second, Teabing felt his confidence deflating. “I’m astonished,” he said. “This language looks like nothing I’ve ever seen!”

Mazkur parchada Syur Teabing obrazida kechayotgan tizginsiz ruhiy holatni aks ettirib, uning chuqur tin olishi, diqqatini qaratishi, uzoq muddat sukut saqlashi, daqiqa sayin bo‘layotgan undagi o‘zgarishlarni batafsil yoritadi. Qahramon badiiy jarayonda juda hayratlangani, tarix, o‘tmishdagi ota-bobolarning dono va zukko bo‘lishgani, ularning donishmandligi oldida lol ekani batafsil qalamga olinadi.

Den Braunning qahramonlari, xususan, professor Robert Langdon, muammolarni hal qilishda ilmiy bilim va madaniyat tarixini qo‘llab, murakkab jumboqlarni yechishga intiladi. Har bir jumboqning yechimi yangi qiyinchilikni keltirib chiqaradi, bu esa voqealar zanjirining uzluksizligini ta‘minlaydi. Masalan, “Da Vinci kodi” asarida Langdon va uning sherigi Sofi Nevu qadimiy san‘at asarlaridagi yashirin kodlarni tushunish orqali sirlarni ochishga harakat qiladilar. Bu kodlarni yechish o‘quvchilarni tarixiy haqiqatlar va diniy mavzular bilan yuzlashtiradi. Kodlarning yechimlari orqali Langdon qadam-baqadam sirlarni ochib borar ekan, o‘quvchi ham u bilan birga intellektual jarayonda ishtirok etadi.

Den Braunning muammoni yechish uslubi aql o‘yinlari va ziddiyatli tafsilotlarni kiritish orqali o‘quvchilarni voqealarga jalb qiladi. Har bir topilgan dalil yoki yechilgan kod keyingi jumboqqa yo‘l ochadi, bu esa qahramonlarning shaxsiy rivoji va tafakkur jarayoniga ta‘sir ko‘rsatadi. Har bir yechim o‘z o‘rnida yangi savollarni tug‘diradi va o‘quvchi muammoning haqiqiy ildiziga yetguncha bir necha marta taxminlar kiritadi, bu esa asarga qiziqishni oshiradi. Masalan, “Inferno” asarida Robert Langdon global xavfni oldini olish uchun Dante Aligerining asarlarida yashiringan sirlarni topishga urinadi. Bu o‘quvchilarni nafaqat asar qahramonlari bilan birgalikda sirlarni ochish jarayoniga olib keladi, balki Dantening asarlarini qayta tahlil qilishga ham undaydi.

Den Braunning aql o‘yinlari orqali qahramonlar ongida sodir bo‘ladigan o‘zgarishlar ham o‘quvchilarni o‘ziga jalb qiladi. Asarlar davomida qahramonlarning qarashlari va tushunchalari o‘zgaradi; ular voqealar, kashfiyotlar va topilmalar orqali yangi haqiqatlarni anglab yetadilar. Bu ongiy o‘zgarishlar orqali o‘quvchi qahramonning ichki olamini his qiladi va ular bilan birga o‘z fikrlarini qayta ko‘rib chiqishga majbur bo‘ladi. Langdonning doimo yangi haqiqatlarni ochishga tayyorligi, u duch keladigan muammolarga mantiqiy va ehtiyohtkorona yondashishi o‘quvchilarni muammoga yanada chuqurroq kirib borishga undaydi.

Shuningdek, Den Braun qahramonlarning fikrlash jarayonini tasvirlashda kinematik uslubni qo‘llaydi, bu esa asardagi harakatni vizual tasavvur qilishga imkon beradi. Tasvirlarning jonli va tezkorligi orqali u o‘quvchilarning tasavvurini qo‘zg‘atadi, ularni muammolar va aql o‘yinlari ichiga chuqurroq tortadi. Har bir yechim yangi savol tug‘dirgani kabi, har bir jumboq ham yangi izlanishga yo‘l ochadi. Bu tarzda Den Braun asarlari doimo o‘quvchilarni tafakkur qilishga va o‘z farazlarini sinab ko‘rishga undaydi, bu esa ularni asarning oxirigacha ushlab turishga xizmat qiladi.

Den Brauning muammoni yechishdagi aql o'yinlari va qahramonlar ongidagi o'zgarishlar orqali voqealarni rivojlantirishi o'quvchilarni qahramonlarning ichki va tashqi sayohatlari bilan yanada yaqinroq bog'laydi. Natijada, o'quvchi ham o'zini muammoni hal qilish jarayonining bir qismi sifatida his qiladi, bu esa asarlarni yanada jozibador va esda qolarli qiladi.

Den Brauning romanlarida kod va shifrlar muhim o'rin tutadi, chunki ular qahramonlarni sirli izlanishlarga undash vositasi hisoblanadi. Den Braun kod va shifrlarni nafaqat voqealarni rivojlantiruvchi unsurlar sifatida, balki asar mavzulariga chuqurlik beruvchi, o'quvchini qiziqtiruvchi element sifatida ham qo'llaydi. Ushbu elementlar orqali u murakkab va sirli syujetlarni yaratadi, shu bilan birga o'quvchini qahramonlar bilan birga jumboqni yechishga taklif qiladi.

Den Brauning kod va shifrlardan foydalanishi uning qahramonlarini jismonan va ruhan izlanishga majbur qiladi. Masalan, "Da Vinci siri" asarida Robert Langdon va Sofi Nevu o'zlarini qotillik voqeasi markazida topadilar. Voqea joyida ko'plab kodlangan xabarlar va belgilar mavjud bo'lib, ularni faqatgina san'at tarixi va diniy belgilar haqidagi chuqur bilim orqali yechish mumkin. Leonardo da Vinci asarlarida yashiringan shifrlangan xabarlarini o'qish orqali qahramonlar tobora murakkablashib boruvchi sirlarni ochish yo'lida bir qator aqliy o'yinlarni yechadilar. Bu jarayon Langdon va Sofining har bir qadamini boshqaradi va ulardan doimiy aqliy faollik talab qiladi. Shu tarzda, kodlarni yechish faqat detektiv voqea rivojini ta'minlab qolmay, qahramonlar ruhiy va jismoniy kuch sarflaydigan o'ziga xos izlanish yo'liga tushishlariga sabab bo'ladi.

Kodlar va shifrlar yordamida Den Braun o'quvchini tarixi va diniy afsonalar bilan tanishtirishda yangi uslub qo'llaydi. "Farishtalar va Shaytonlar" asarida, masalan, Robert Langdon Vatikan bilan bog'liq qadimiy sirlarni ochishga urinadi. Illuminatlar kabi maxfiy tashkilotlar tomonidan qoldirilgan shifrlangan xabarlar qahramonlarni butun dunyo bo'ylab izlanishlar qilishga majbur qiladi. Bu asarda shifrlash Den Braun uchun faqatgina voqeani oldinga suruvchi unsur emas, balki ma'lum bir ramziy ma'noni ham anglatadi. Kodlarni tushunish va yechish orqali Langdon nafaqat qotilliklarning sabablarini, balki tarixiy haqiqatlarni, yashirin ilmlar va tashkilotlarning ichki strukturasi ham ochadi. Shu tarzda, kodlar orqali Den Braun o'quvchini tarixiy va diniy bilimlarning chuqur qatlamlariga olib kiradi va detektiv janrni kengroq ma'no qirralari bilan boyitadi.

"Yes. But in the 1500s, a group of men in Rome fought back against the church. Some of Italy's most enlightened men-physicists, mathematicians, astronomers began meeting secretly to share their concerns about the church's inaccurate teachings. They feared that the church's monopoly on 'truth' threatened academic enlightenment around the world. They founded the world's first scientific think tank, calling themselves 'the enlightened ones.' " "The Illuminati." "Yes," Langdon said. "Europe's most learned minds . . . dedicated to the quest for scientific truth." Kohler fell silent".

Mazkur parchada Italiyaning qadimiy tarixiy faktlaridan biriga e'tibor qaratilib, mamlakatning yetuk kishilari birlashib, dunyo tamadduniga xurofotning oldini olish maqsadida birlashishi, ma'rifatparvarlik g'oyalari uchun kurashi uchun harakat qilishi tasvirlanadi. Langdon va Kohler o'rtasida kechgan suhbat orqali muallif nafaqat kitobxonga badiiy tasvir, balki tarixiy ma'lumotni ham yetkazib, tarixiy haqiqat hamda badiiy haqiqat uyg'unlik kasb etib, Den Braun uslubiga xos yondashuvni namoyon etadi.

Den Brauning shifrlashga oid uslubi orqali qahramonlarning ongi, bilimlari va izlanish qobiliyati sinovdan o'tkaziladi. Masalan, "Yo'qotilgan ramz" asarida Langdon sirli masonlar tashkiloti va ularning qoldirgan murakkab kodlarni yechish jarayonida ulkan qiyinchiliklarga duch keladi. Bu shifrlangan xabarlar nafaqat qahramonning diqqatini talab qiladi, balki uni kengroq madaniy va diniy bilimlarini sinashga ham majbur qiladi. Shunday qilib, Den Braun qahramonlarni kodlarni yechish jarayonida ruhiy va intellektual jihatdan yanada kuchayadi, o'quvchilarni ham jumboqni yechishga da'vat etadi.

Kod va shifrlar yordamida Den Braun asaridagi ziddiyatlarni kuchaytiradi, chunki ularning yechimi yangi sirlarga eshik ochadi va qahramonlarni yangi yo'nalishlarga yo'naltiradi. Har bir topilgan kod va u orqali ochilgan sir keyingi jumboqning kalitiga aylanadi, bu esa o'quvchida doimiy qiziqish uyg'otadi. Shu bilan birga, Den Braun bu uslub orqali o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi, ularni aqliy va ruhiy jihatdan qahramonlar bilan birga sayohat qilishga undaydi. Natijada, kod va shifrlar orqali yaratilgan izlanishlar Den Braun asarlarining asosiy diqqat markazi va o'ziga xos jihatlaridan biriga aylanadi.

Den Brauning asarlari detektiv janrini yangicha shaklda namoyon etdi — an'anaviy detektiv hikoyalar qotillikni fosh etish va jinoyatga oid tergov jarayonlariga asoslangan bo'lsa, Den Braun bu jarayonni qadimiy tarixiy va diniy sirlar bilan boyitdi. "Da Vinci siri" asarida u diniy afsonalar va san'at asarlarida yashiringan kodlarni yechishga asoslangan sirli hikoyani yaratdi, bu esa nafaqat o'quvchilarning qiziqishini uyg'otdi, balki madaniyatlararo muhokamalarga ham sabab bo'ldi. Roman global darajada millionlab nusxada sotilishi orqali Den Braun o'z davrining eng ko'p kitobi sotilgan muallifiga aylandi va kitob dunyo bo'ylab o'nlab tillarga

tarjima qilindi. Bu keng ko'lamli ommalashuv orqali Den Braun nafaqat detektiv janriga, balki adabiyotga nisbatan ham qiziqishni oshirdi.

Den Brauning asarlarida aks etgan ilmiy va tarixiy ma'lumotlar detektiv hikoyaga intellektual qiziqish bag'ishladi. Uning qahramonlari, xususan, professor Robert Langdon, san'at va tarixga oid bilimlari bilan muammolarni hal etishda yuqori intellektual qobiliyatni namoyon etadi. Den Braun sirli voqealarni o'quvchilar uchun intellektual izlanishlar shaklida taqdim etadi va har bir yangi kashfiyot o'quvchini o'ziga jalb qiladigan yangi qiyinchiliklarga olib boradi. Bu uslub ko'plab o'quvchilarning tarix, san'at va madaniyatga oid bilimlarini oshirishga xizmat qiladi va detektiv janrni yanada murakkablashuviga olib keladi.

Shuningdek, Den Braun detektiv janrni yozuvchi va o'quvchi o'rtasidagi intellektual o'yin sifatida shakllantiradi. Kod va shifrlangan xabarlar yordamida o'quvchilar ham voqealarga aralashib, qahramonlar bilan birgalikda muammolarni yechishga undaydi. Bu uslub zamonaviy detektiv janrni faqatgina jinoyatni fosh etishga emas, balki o'quvchining ilmiy va madaniy bilimlarini kengaytirishga ham qaratilgan asarlarga aylantiradi.

Shu tariqa, Den Brauning asarlari global miqyosda zamonaviy detektiv janriga yangi nafas bag'ishlab, uni keng ommaga tanitdi va kitobxonlarni tarixiy haqiqatlar, san'at va madaniyatlar bilan bog'liq sirli izlanishlarga jalb qildi. Uning asarlari detektiv janrning nafaqat kengroq ommaga yetib borishiga, balki uni zamonaviy intellektual o'yin va tarbiya vositasi sifatida qadrlashga sabab bo'ldi.

Adibning o'ziga xos uslubi, xususan, murakkab kod va shifrlardan foydalanish, tarixiy va diniy mavzularni zamonaviy detektiv hikoyalarga kiritish hamda o'quvchini intellektual izlanishlarga jalb qilish orqali yanada boyitdi. Den Braun an'anaviy detektiv janriga yangicha yondashuv qo'shdi va uni shunchaki jinoyat tergovi sifatida emas, balki ilmiy, tarixiy va madaniy izlanishlarga asoslangan intellektual o'yin shaklida yaratdi.

Den Brauning eng muhim hissalaridan biri — sirli kod va shifrlangan xabarlarni detektiv hikoyalarga kiritishidir. Masalan, "Da Vinci siri" va "Farishtalar va Shaytonlar" kabi asarlarida u qahramonlarini murakkab shifrlangan belgilar va yashirin kodlarni yechishga majbur qiladi. Kodlarni yechish jarayoni o'quvchini yangi sirli qiyinchiliklar sari olib boradi, bu esa hikoyani yanada qiziqarli qiladi. Den Brauning qahramonlari, masalan, professor Robert Langdon, san'at va tarixga oid bilimlarga tayangan holda bu kodlarni yechishga harakat qiladi. Kodlar orqali Den Braun hikoyani yanada murakkablashtirib, o'quvchilarning o'zlarini sirli izlanishlar ichiga kirganday his qilishlariga sabab bo'ladi. Kod va shifrlardan foydalanish orqali u detektiv janrni nafaqat jinoyat va sirli qotilliklar haqida hikoya qiluvchi janr sifatida emas, balki o'quvchilarni bilimlar sayohatiga chorlovchi janr sifatida qayta shakllantiradi.

Den Brauning yana bir muhim hissasi — tarixiy va diniy mavzularni hikoyalarga kiritar ekan, ularni zamonaviy voqealar bilan bog'laydi va tarixni qayta tahlil qiladi. Masalan, "Yo'qotilgan ramz" asarida Den Braun tarixiy tashkilotlar, qadimiy ilmlar va madaniy ramzlarni voqea zanjiriga kiritib, o'quvchiga ko'plab tarixiy faktlarni o'rgatadi. Yozuvchi bu mavzularni o'z asarlarida jozibali va hayajonli qilib taqdim etadi, bu esa detektiv hikoyalariga yangi ma'no qirralari qo'shadi. Qadimiy afsonalar va diniy tarix haqidagi hikoyalar orqali o'quvchi nafaqat qiziqarli detektiv syujetni kuzatadi, balki tarix va madaniyat haqida kengroq bilimga ega bo'ladi.

Bundan tashqari, Den Brauning o'ziga xos uslubi uning hikoyalarni tezkor va hayajonli tarzda rivojlantirish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Har bir asarida u voqealarni kinematik uslubda taqdim etadi — harakatlar, qarorlar va qahramonlarning ichki izlanishlari bir-biriga uyg'unlashgan holda o'zgarib boradi. Den Braun sahnalarni jonli tasvirlar bilan bezatib, har bir qadamda o'quvchini yangi sir va jumboqlar bilan tanishtiradi. Bu yondashuv hikoyani ko'proq o'quvchi xayolida jonlantiradi va ularni qahramonlar bilan birga sirlarni ochish jarayoniga jalb qiladi.

Oxirgi va muhim jihati shundaki, Den Braun o'z asarlarida o'quvchini detektiv hikoya ichiga jalb qilishda faol ishtirokchi sifatida yondashadi. Kodlar va shifrlar orqali u o'quvchilarni ham izlanishlarga chorlaydi. Bu o'ziga xos yangilik o'quvchiga ham fikrlash imkoniyatini berib, hikoyaga yanada chuqurroq bog'lanish imkonini yaratadi. Shu tariqa, Den Brauning uslubi va novatorona hissasi detektiv janrni keng ommaga tanitib, uni nafaqat o'qish, balki o'ziga xos intellektual izlanishlarga boyitilgan janr sifatida kengaytirdi. Bu esa zamonaviy detektiv janrining yangi qiyofasini yaratib, uni yana bir qadam oldinga siljishiga sabab bo'ldi.

ADABIYOTLAR:

1. Brown, Dan. *The Da Vinci Code*. Doubleday, 2003.
2. Brown, Dan. *Angels & Demons*. Pocket Books, 2000.

LITERARY CRITICISM

3. Агеев А, М.Г. Эволюция детективного романа в американской литературе XX века. ижевск, 2014. – С. 152.
4. Karimov X. Fosh etishning kaliti- Tafakkur// O'zbekiston adabiyoti va san'ati.- Toshkent, 1998.13 noyabr
5. Kholikov, Bahodir Alikulovich (2020) "Principles of development of detective literature" *Bulletin of Gulistan State University: Vol. 2020 Iss.3, Article 11*
6. Lacy, Norris J. "The Da Vinci Code": Dan Brown and The Grail That Never Was. // *Arthuriana*, 2004, Vol.14, No.3.// pp.81-93.// Giannini, John. The Sacred Secret: The Real Mystery in The Da Vinci Code. // *Jung Journal: Culture & Psyche*, Vol.2, No.2. // pp.63-84.
7. Tolibovna, Safarova Zilola. "'LONGING' AS A Main theme in english and uzbek bildungsromans."
8. Safarova, Zilola. "Tarbiya romanlarining badiiy adabiyotdagi genezisi va o'rni." *Центр научных публикаций (buxdu. uz)* 40.40 (2023).
9. Tolibovna, Safarova Zilola. "Analysis of orphan images and orphan hood in children's literature." *Scientific reports of bukhara state university*: 217.
10. <http://files.hostgator.co.in/hostgator253199/file/thedavincicode-danbrown.pdf>